

Zaniklá středověká vesnice Jenče u Přibyslavi

PAVEL ROUS – OLDŘICH MÁLEK

K nejbližší minulosti vesnice Jenče u Přibyslavi se vztahuje zpráva v tzv. Paměti přibyslavské, známém to vypsání nejstarší historie Přibyslavi a jejího okolí. Přestože se tento rukopis svojí češtinou a vzhledem hlásí do sklonku 15. století, byl bezpečně rozpoznán jako falzum z 1. poloviny 19. století (KAŠPAR 1972, zde poslední edice textu Paměti přibyslavské a další literatura). V Paměti přibyslavské se uvádí, že „duvor Jenče“ založil jistý Jenček, syn bohatého horníka Slavoše (KAŠPAR 1972, 23). Stalo se tak, jak z kontextu falzifikátu vyplývá, někdy v době vlády knížete Spytihněva II. (1055–1061), případně nedlouho potom. Na jiném místě se v Paměti přibyslavské praví, že král Václav „slepooký“ daroval Jenče „křižákům“ ke kostelu v Polné (tamtéž, 24). Jak zjistil J. KAŠPAR (1972, 26–27), je to informace evidentně, i když nepřesně, odvozená z 1. dílu Poselkyně starých příběhů českých... (vydaného r. 1700) od J. F. Beckovského a týká se Jenče u Unhoště ve středních Čechách a jejího darování králem Václavem I. roku 1253 křižovníkům s červenou hvězdou.

První historicky věrohodnou písemnou zmínku o Jenčích u Přibyslavi s velkou pravděpodobností obsahuje latinsky psaná listina ze 7. 7. 1242, v níž král Václav I. potvrdil donaci pána Jana z Polné. Z textu se dozvídáme, že Jan z Polné daroval řádu německých rytířů mimo jiné i patronátní právo ke kostelu v Polné spolu se dvěma vesnicemi zvanými Jankov („Jancow“) včetně jejich příslušenství (CDB IV/1, č. 13, s. 74–75; ZAORAL 1979, 11).

Protože Jankov mezi lokalizovanými místními jmény na Polensku chybí, většina starších badatelů jeden listinný „Jancow“ hypoteticky ztotožnila s Janovicemi, 4,5 km východně od Polné, a druhý s obecně známou zaniklou vsí Jenče (v pozdějších zněních také Jeneč, případně Jenč), po níž zůstala 9 km severně od Polné a 1 až 2 km jihozápadně od centra Přibyslavi stejnojmenná rozlehlá poloha (POJMON 1897, 15: konstatuje, že Jankovy jsou „snad Jenče mezi Přibyslavou a Polnou a Janovice na Polensku“, na str. 89 uvádí tuto identifikaci již bez pochybnosti; PŮŽA 1914, 21; TURECKÝ 1939, 39–40: Jankovy jsou podle něj „pozdější Jenče a pravděpodobně Janovice“; TURECKÝ 1940, 12, pozn. 8: upozorňuje navíc na fakt podporující toto určení, totiž že „platy z polností jenečských platily se polenskému záduší až do 18. století“). Novější historiografie bez bližšího zkoumání převážně akceptovala rovnici 2 Jankovy = Janovice a Jenče (ROUBÍK 1959, 125; ZAORAL 1979, 12; JAN 1992, 27, pozn. 3).¹

V pořadí druhá zmínka² o obou Jankovech se nalézá v latinsky psané listině, datované 9. 6. 1293, kterou pražský biskup Tobiáš z Bechyně potvrdil předání patronátního práva kostela v Polné se dvěma Jankovy („Janchow“) a Zábornou pány z Polné řádu německých rytířů (konkrétně řádové komendě v Řepíně) (RBM IV., č. 1890, s. 756; ZAORAL 1979, 16). Tato listina byla sice z hlediska svého věcného obsahu posouzena jako možné falzum, vyhotovena však byla bezesporu v době, do které se hlásí (JAN 1992, 31).

Po stoletém mlčení písemných pramenů o Jenčích (Jankovu) se dozvídáme ze stručného regestu vtěleného do textu privilegia pro Polnou, vydaného 25. 11. 1479 knížetem Viktorinem z Kunštátu, že někdejší majitel polenského panství pan Ješek Ptáček z Pirkštejna dal někdy v doloženém období svého panování, tj. v letech 1356 až krátce před rok 1398 (JAN 1992, 33, 35), kostelu Matky Boží v Polné věčný plat ze tří dvorů v Dobroníně „a k tomu Jenče vesku a dvůr“ (TURECKÝ 1940, 17–19).³ Lze ale logicky předpokládat, že v textu nedochované Ptáčkovy listiny nešlo, pokud se týká Jenčí, o darování, nýbrž o potvrzení původní dispozice.⁴

Nelze nechat bez povšimnutí změnu jména Jankov na Jenče, přestože o příčinách této proměny můžeme jen spekulovat. Pokud nebylo jméno Jenče od počátku alternativní resp. neoficiální podobou názvu Jankov⁵, mohlo se vžít až nedlouho před vydáním Viktorinova privilegia v r. 1479.

Má se za to, že roku 1463 již Jenče neexistovaly, resp. byly vylidněné, protože 2. května onoho léta obec města Polné pronajala „pustiny“ jenečské, konkrétně „ves naši pustú, kteráž slove Jenčie“ (v originále psáno „Genczie“) „a dvuor pustý, tudíž i to, což k tomu od starodávna přísluší“ městu Přibyslav za roční plat 4 kopy grošů českých (SOkA Havlíčkův Brod, Archiv města Přibyslav, inv. č. 6; PŮŽA 1914, 125–126; TURECKÝ 1939, 40–42, 54–55). Text příslušné smlouvy o pronájmu se dochoval pouze v opisu, který tvořil součást jejího obnovení ze 4. 7. 1588. V tomto opisu jsme však objevili rozpor, zpochybňující letopočet prvotního uzavření smlouvy, tj. rok 1463. V kompletně reprodukováném textu se totiž konstatuje povolení „pánuov našich, a zvláště osvícené kněžny a paní, paní Margarethy kněžny Minstrberské“⁶. Jde o to, že paní Margareta (Markéta), kněžna münsterberská nemohla být v roce 1463 manželkou Viktorina z Kunštátu, jenž se v tom samém roce poprvé oženil a sňatkem s Žofií Ptáčkovou z Pirkštejna získal mj. právě polensko-přibyslavské panství. Jako jeho držitel se kníže Viktorin z Kunštátu uvádí v letech 1463–1468 a 1479–1486. Uvedené panství v r. 1486 prodal Janu Bočkovi z Kunštátu (JAN 1992, 40–41).

V nám dostupné literatuře se uvádějí tři manželky Viktorina z Kunštátu, žel bez dostatečného časového vymezení a s některými nepřesnostmi. První Viktorinovou ženou byla, jak již uvedeno, od r. 1463 Žofie, dcera Hynce Ptáčka z Pirkštejna, druhou Žofie, kněžna těšínská. Třetí a poslední manželkou byla Markéta, jinak Aléna (event. Adela?) z byzantské císařské dynastie Palaiologovců (POJMON 1897, 25; SEDLÁČEK 1901, 397; ŠIMEK a kol. 1989, 624–625)⁷.

K chybě v přečtení letopočtu mohlo v roce 1588 dojít při opisování ze dvou prokazatelně porušených a obtížně čitelných původních listin.⁸ Pravděpodobnějším datu uzavření prvotní smlouvy o pronájmu Jenčí se blíží Pojmonův překvapivý údaj, bohužel jinak obsahově zkreslený a neopatřený odkazem na pramen, o tom, že „Kněžna Markéta z Minsterberka r. 1483 pustou vesnici Jenč kostelu [polenskému] věnovala“ (POJMON 1897, 89). Je známo, že F. Pojmon (nar. r. 1817) převážnou část svého dlouhého života sbíral „kde jaké zprávy o Polné“ a „prameny všemožné“ (POJMON 1897, úvodní neustránkovaná předmluva), až svou práci korunoval vydáním knihy Polná v r. 1897. Lze si představit, že výše citovaná informace velmi nepřesně (snad s výjimkou letopočtu) vy-

cháží ze znalosti např. dnes neznámého kronikářského záznamu, nebo regestu smlouvy o pronájmu Jenčí.

Z předestřených údajů vyplývá, že k zániku středověké vesnice Jenče došlo v širokém, přibližně stoletém intervalu, sahajícím od období panování Ješka z Pirkštejna (1356 – krátce před 1398), kdy byly žijící Jenče zmíněny naposledy, až do doby před rokem 1486, ve kterém Viktorin z Kunštátu polensko-přibyslavské panství prodal. Jako hypotetický terminus ante quem snad lze brát v potaz i rok 1483. O konkrétních okolnostech zániku Jenčí nevíme z pramenů vůbec nic. Lze proto jen hádat, zda jejich konec souvisel např. s vojensko-politickými událostmi, nebo s nějakými ekonomicko-sociálními příčinami.

Skutečnost, že v 80. letech 15. století pusté Jenče patřily městu Polné, nepřímou dokažuje, že předtím byly kostelním majetkem. Jak je známo, již v roce 1454 byl na polenské faře husitský kněz a kostelní majetek proto mohlo převzít město.⁹

V regionální literatuře obíhalo dosud nezpochybněné tvrzení, že Jenče u Přibyslavi byly vyplněny a vypáleny roku 1444, dokonce přesně buď v pondělí 20. nebo v neděli 26. dubna. Pokud je nám známo, poprvé tuto zprávu publikoval F. Půža ve své Kronice přibyslavské takto:

„R. 1444, druhý pondělek po velikonocích [20. dubna], oblehl mladý Holický se svými pomocníky tento dvůr, který do té doby spravoval Prokop Jidášek neboli Ješek, bakalář pražský, ve dvou hodinách vše vyplnil, a co v něm bylo, odvedl. Dvorec a chatrče u něho zapálil. Poněvadž bylo vše ze dřeva, nezbylo stopy, která by ukazovala, kde jenečský dvůr stával.“ (PŮŽA 1914, 125).

Přestože autor Kroniky přibyslavské neodkázal na zdroj, jím uvedené příčiny a datování zkázy Jenčí pak převzali další dějepisci (ROUBÍK 1959, 125; ZAORAL 1979, 12), aniž by si povšimli, že Půžou citovaná relace se týká (opět) středočeské Jenče u Unhoště a vychází buď ze Starých letopisů českých¹⁰, nebo spíše z Hájkovy Kroniky české.¹¹ Ačkoliv tyto zdroje neupřesňují, o kterou vesnici šlo, lokalizace vyplývá z obsahu vlastních relací, zejména pak z dobového politického kontextu dané události, jež se stala v neklidném období bezvládní v pohusitských Čechách (SLČ 1980, 150; podrobně URBÁNEK 1915). To, že zpráva z r. 1444 se týká středočeské Jenče, rozuměli samosebou V. V. TOMEK (1885, 115), dále autor hesla Jeneč (u Prahy) v OSN (díl 13, 217),¹² R. URBÁNEK (1915, 885) a editoři SLČ 1980 (481, pozn. 1). Zbývá zodpovědět, proč Fr. Půža uvedl jako den akce 20. duben (šlo o nechtěnou záměnu druhého pátku po velikonocích, od kterého počítal třetí den Hájek, za druhé pondělí?) a odkud vzal Jidáškovu přízvisko Ješek.

Pokračujme v přehledu zmínek o zaniklých Jenčích. Již citovaná nová smlouva ze 4. 7. 1588 o pronájmu jenečských pozemků byla znovu obnovena 1. dubna 1652, přičemž byl v jejím úvodu, odkazujícím opět na prvotní obsah smlouvy z r. 1463, připomenut „ourok neb plat ze dvoru a z vísky pusté, jež sluje Jenče nad městem Přibyslavi“. K dalšímu obnovení smlouvy došlo 15. 5. 1738, kdy byly do jejího textu údajně zahrnuty doslovné opisy všech předchozích listin (TURECKÝ 1939, 62–63).

Další doklady o zaniklých Jenčích nacházíme v písemnostech, dotýkajících se sporu mezi záduším polenského kostela a polenským magistrátem o plat z jenečských pozemků. V těchto archiváliích se píše o platu „z polí pusté vsi Jenče“ (po r. 1736), event. z „pusté vsi Jenče“ (1740), o platu „z jisté pusté“ ... „Jenče“, o „užívání propůjčené vsi a při ní se vynašlého též pustého dvoru“ (1740) (TURECKÝ 1939, 63–66).

Jiné písemné záznamy, týkající se jenečských pozemků, přinášejí víceméně již jen pomístní jména: „loučka na Jenči“ (1551), pole „na zadní Jenči nade mlýnem, který stá-

val pod Jenčí u dlouhých luk a slul Krumniklův“ (1597), role „na Jenčí“ (1646). Celková výměra polností „na Jenčí“ byla roku 1717 vyčíslena na 473 a 5/8 korce (TURECKÝ 1939, 66, 74–76), tj. bezmála na 135 ha.

Dokdy trval nájemní vztah Přibyslavi k jenečským polnostem, není jasné. Poslední známý doklad o příslušných platbách pochází z r. 1738, resp. 1740. Předpokládá se, že postupem času se jenečské pozemky dostaly do vlastnictví města a měšťanů Přibyslavi, svědectví o tom ale chybí (TURECKÝ 1939, 64–66). Již před rokem 1740 však Přibyslavští považovali jenečská pole za svůj majetek, jak vyplývá z faktu, že je r. 1717 vykázali v soupise majetku a obyvatel svého města (TURECKÝ 1939, 76).

Na mapě Stabilního katastru z r. 1838 (SOkA Havlíčkův Brod, Sběrka katastrálních map) zaujímají pomístní jména Přední, Prostřední a Zadní Jenč („gencz“) poměrně značnou rozlohu (cca 2 x 1 km) v jižním sousedství Přibyslavi při levém břehu Sázavy. Odpovídá to zmíněnému rozsahu jenečských polností na počátku 18. století. V l. 1998-1999 zde O. Málek cíleným povrchovým průzkumem zjistil a vymezil nálezovou plochu s výskytem zlomků středověké keramiky, a to na kat. ú. Přibyslav, na polích s dosud živým pomístním jménem Jeneč (jde o polohu Přední Jenč na zmíněné mapě z r. 1838), přibližně 1 km jihozápadně od historického centra Přibyslavi. Nálezová plocha o velikosti zhruba 300 x 300 m se nachází na výběžku návrší mírně se svažujícího ve směru od jihovýchodu. Na severní straně je ohraničena terénním spádem (převýšení činí 20 m) do levobřežní nivy řeky Sázavy. Na západní straně naleziště sousedí se svahem nad údolím potoka Bystřice, na JZ a na V s výraznými úžlabinami. Na nálezové ploše, tj. na polích obdělávaných zřejmě nepřetržitě od zániku Jenčí, nebyly pozorovány žádné reliéfní stopy po osídlení. Ani letecká fotodokumentace lokality, provedená Klubem za historickou Polnou v květnu 1999, nepřinesla relevantní informace.

Povrchovými sběry na polích v nálezovém prostoru získali O. Málek, a z malé části i členové Klubu za historickou Polnou, celkem 1220 zlomků keramiky. Přestože v průběhu jejich zpracování jsme posunuli datování zániku Jenčí až před rok 1486, považujeme nalezené střepy za významné zejména pro poznání vývoje keramiky ve 14. až 16. stol. na Přibyslavsku i na Havlíčkobrodsku (podrobněji ROUS – MÁLEK: v tisku).

Nejstarší složku předmětného nálezového souboru představují střepy různorodých a z Havlíčkobrodka již známých keramických tříd, zařaditelné do období vrcholné kolonizace, tj. do rámce zhruba vymezeného lety 1250-1350. Jejich celkový podíl činí 10 %, přičemž jejich výskyt se poměrně výrazně koncentroval v jihozápadní části nálezové plochy. To asi naznačuje směr zatím nepoznaného rozsahu nejstaršího osídlení lokality. Oxidačně vypálená neglazovaná keramika, odlišující se od keramiky „vrcholně kolonizační“, a zařaditelná jen odhadem do intervalu 1350- 1450), je zastoupena minimálně (1 %).

Další kategorii představují zlomky zjevně částečného nebo nedokonalého redukčního výpalu (11 %), které mohou více či méně pocházet již z posledního období existence osídlení. Zánikový horizont je reprezentován zejména téměř homogenní redukovanou keramikou (70 %), vyznačující se jasně patrnými stopami po vytáčení, tvrdým výpalem, světle až tmavošedým povrchem, který má z větší části chladný namodralý nádech, ale u menšího počtu zlomků se projevuje neutrálně šedý až okrový odstín. Povrch lze dále charakterizovat jako hladký až jemně drsný, matový. Materiál na lomu je stejnorodý, převážně chladně bělošedý a jemně až mikroskopicky zrnitý. Necelá jedna čtvrtina zlomků této kategorie však vykazuje na lomu zřetelně hrubozrnnější materiál šedého až okrovošedého zbarvení a spíše neutrálních než chladných tónů. Na zhruba jedné čtvrtině jemnozrnných zlomků se projevuje nevýrazné, tj. matové a s neostřými okraji, zalešťo-

vání (vodorovné pruhy nebo linie na okrajích, šikmé nekřížící se linie či pruhy na výduťích. Celkově je na zlomcích redukované keramiky minimálně zastoupena výzdoba, ať už radýlková v podhrdlí, příp. na okraji (7 zlomků), plastická (řetízek – 1 zlomek), nebo rytá (nevýrazné rýžky či žlábký většinou v podhrdlí – 8 zl.). Mezi okraji hrnků jsou markantní vykloněné okraje kapkovitých, plaménkovitých a zejména pak štíhlých elipsovitých a lžícovitých profilací.

Do zánikového horizontu spadají podle nás z převážné části i střepy uvnitř glazované keramiky (5 %) a neglazované zlomky hrnčiny (3 %). Do kategorie pozdější keramiky, tj. novověké intruse, lze zařadit jen asi 1 % z nálezového souboru. Tento malý podíl souvisí patrně s tím, že lokalita je nivou Sázavy a uvedeným převýšením terénu izolována od blízkého města a od ostatního okolního nám známého osídlení ji dělí poměrně velká vzdálenost.

Stojí za zmínku, že k zániku středověkého a raně novověkého osídlení v nejbližším okolí Přibyslavi došlo ještě na dalších místech. U pravobřežního přítoku Doberského potoka do Sázavy stával hamr „pod Dobrou“, zvaný také Kosařovský, doložený společně s mlýnem jako existující v l. 1557–1574 (PŮŽA 1914, 161, 261). Je pravděpodobné, že ke zdejšímu hamru a mlýnu přináležela malá osada, nacházející se při cestě do Přibyslavi. Pozitivní nálezová plocha zjištěná O. Málkem v r. 1998 je vzdálena cca 1 km západně od historického centra města. Jiná ves jménem Dvorce, rovněž s mlýnem, ležela přímo pod Přibyslaví u levého břehu Sázavy, tedy mezi městem a stanovištěm Jenčí (!). Připomíná se v l. 1578–1597 jako samostatná obec s vlastním rychtářem a konšeli. Zanikla nejspíš v období 1597/1598 v souvislosti s výstavbou panského dvora, nebo údajně až r. 1645, kdy měla vyhořet za vpádu švédského vojska (PŮŽA 1914, 60, 65, 77, 124, 142, 332). Stanoviště Dvorců zatím nebylo v terénu ověřováno. Jejich statut, poloha a datování naznačují, že počátek této vsi mohl mít nějakou souvislost se zánikem Jenčí. V r. 1999 bylo prospekci O. Málka objeveno další zaniklé středověké sídliště zatím neurčeného jména, jež leželo při dnes zaniklé trase původní cesty z Přibyslavi na (Havlíčkovu) Borovou, nad levým břehem Doberského potoka, přibližně 1 až 1,5 km severoseverovýchodně od historického centra Přibyslavi.¹³ Početný (zatím nezpracovaný) soubor zlomků keramiky získaný odtud povrchovými sběry obsahuje značný podíl tuhové keramiky z 13. stol., na níž byla ojediněle zjištěna vpichová výzdoba kolečkovým radélkem. Podle předběžného posouzení keramiky zánikového horizontu byla zdejší poloha opuštěna ve stejném období jako Jenče.

Závěrem lze konstatovat, že zaniklá středověká vesnice Jenče představuje cenný pramen poznávání jak počátků osídlování horního Posázaví, tak i procesů, které vedly na sklonku středověku ke změnám sídelní struktury.

POZNÁMKY

- 1 K tomuto řešení se přikláníme, i když jsme si vědomi, že úplně je prokázat (nebo vyvrátit) bude sotva možné. Připomeňme, že skeptický zůstal A. PROFOUS (1949, 97, 101, 121), když uvedl, že polohu obou Jankovů „dnes nelze zjistit“, ale jeden z nich „snad“ změnil jméno na Janovice (u Polné). J. V. ŠIMÁK (1938, 697) zase oba Jankovy určil jako „dnešní Janovice“ u Polné, stejně tak i M. ZEMEK – A. BARTUŠEK (1956, 23, 293, pozn. 12). Podobně K. TURECKÝ (1940, 12, pozn. 8) připustil možnost, že dvojím Jankovem „jsou míněny dnešní Janovice s osadou Skryšovem“, což se mu ale nesrovnávalo se změnou majetkoprávního postavení Janovic a 1,5 km od nich vzdáleného Skryšova, k níž došlo ve 14. stol. Kuriózní určení Jankovů jako Golčův a Větrný Jeníkov cituje K. TURECKÝ (1940, 12, pozn. 8).
- 2 Zde upozorňujeme jednak na nesprávný letopočet 1252 v datu vydání listiny ze 7. 7. 1242, který pronikl ze stati TURECKÉHO (1939, 39) do pozdější literatury, jednak na mylný poukaz F. PŮŽI (1914, 21) na

- královskou listinu z 16. 8. 1253, v níž se píše, jak již výše zmíněno, o Jenči u Unhoště (CDB IV/1, č. 288, s. 481–482).
- 3 Na zadní straně originálu privilegia je rukou 16. století zapsán regist, v němž je jméno Jenče zkomoleno na „Zjicze“ (KŘESADLO 1979, 4, 6).
 - 4 Za upozornění vděčíme PhDr. Liboru Janovi.
 - 5 Místní jméno Jankov vzniklo od osobního jména Janek a mělo význam „Jankův“ (např. dvůr). Místní jméno Jenče pochází z osobního jména Jěnc nebo Jenek (což jsou, stejně jako jméno Janek, deminutiva osobního jména Jan) a mělo význam Jěncova, či Jenkova ves (PROFOUS 1949, 97, 121; HOSÁK – ŠRÁMEK 1970, 341, 354–355). V souvislosti s ním lze vzít do úvahy jméno velmože Jana z Polné, jak známo prvního doloženého majitele obou Jankovů. Jan z Polné totiž docela dobře mohl být iniciátorem založení obou osad, kterým se tak dostalo názvu Jankov. Navíc, Jan z Polné byl již za svého života jmenován také jako Jeniš („Ienisch“) nebo Jenec („Ientzo“, „Ientze“) (CrDS, 162–163, 166–171; TURECKÝ 1940, 7; JAN 1992, 29; o Janovi z Polné blíže ZAORAL 1979, 11–19).
 - 6 Za bezpečné ověření tohoto v listině špatně čitelného jména děkujeme PhDr. L. Mackovi a PhDr. M. Tajovskému ze SOKA Havlíčkův Brod.
 - 7 Uvedený přehled poněkud komplikuje F. POJMON (1897, 25), jenž uvádí jako druhou Viktorinovu manželku Johannu, kněžnu těšínskou, podobně F. PALACKÝ (1921, 1038), který jmenuje jako Viktorinovu první ženu Markétu (!) z Pirkštejna, dceru Hynce Ptáčka z Pirkštejna, což si ale protirečí se správným údajem v poznámkách (týž 1922, 235, pozn. 113).
 - 8 Jejich špatný stav byl hlavním důvodem k obnovení smlouvy, jak vysvítá z úvodního textu listiny (z r. 1588), v němž se konstatuje: „Ale že poněkud taková smlouva nedbanlivostí předků našich i také jejich k protržení a k zmenšení přišla“, trpěli Polenští újmu, protože Přibyslavští platili pouze polovici platu k polenskému záduší. Z dalšího vyplývá, že obě strany se již delší čas nemohly sjednotit na znění obou existujících a poškozených vyhotovení smlouvy. Spor nakonec rozhodla vrchnost – pán Zachariáš z Hradce na Telči a Polné, jenž „bedlivě a pilně“ porovnal texty obou původních listin z 15. století, tj. originální, jíž se vykávali Polenští, a reversu z Přibyslavi (citováno podle edice: TURECKÝ 1939, 41). Na základě Zachariášova verdiktu došlo nakonec 4. 7. 1588 k sepsání obnovené smlouvy opět ve dvou exemplářích, z nichž se do dnešní doby dochoval jen přibyslavský.
 - 9 Za upozornění vděčíme PhDr. Liboru Janovi.
 - 10 V edicích Starých letopisů českých se nachází stručná informace: „Téhož roku [1444] pan Holický ze Šternberka dobyl Istí tvrz nějakého zemana. Tento Holický pak oblehl Jeneč, tvrz Prokopa Jidáška, bakaláře, a dobyl ji. Jidáška vzal do zajetí.“ (citováno podle jazykově upravené edice: SLČ 1980, s. 153; obsahově prakticky stejnou informací čteme v SLČ 1829, 136, SLČ 1937, 100 a SLČ 1959, 174).
 - 11 „Hned potom dne třetího [po druhém pátku po velikonocích r. 1444, tj. v neděli 26. dubna] Holický mladý z Leštna, odpovědník Pražský, oblehl s svými pomocníky tvrz v Jenči, kteréž byl v držení Prokop Jidášek, bakalář z Prahy, a dobyl ji ve dvě hodiny a vzal téhož Prokopa i s tím se všim, což tam mohlo nalezeno býti“ (HÁJEK Z LIBOČAN 1546, 419v.; v již zmíněné Beckovského Poselkyni... z r. 1700 tato zpráva chybí).
 - 12 V Jenči „Při dvoře »Planerovském« stávala tvrz, na níž za válek husitských seděl Prokop z Rakovníka, řeč. Jidášek, bakalář učený praž. Tvrz oblehl (1444) Aleš ze Šternberka, dobyl jí a Jidáška odvezl na Křivoklát.“ Podle dalších údajů, obsažených v citovaném hesle, zdejší tvrz (a zřejmě i ves) obležení a dobytí přežila, protože již r. 1460 se na ní uvádí nový majitel (OSN 13, 217).
 - 13 Zdá se jisté, že nepůjde o Bohdalov, mylně určený jako zaniklá „ves sev. od Přibyslavě u cesty z Nēm. Brodu – kde?“, písemně zmíněná v r. 1366 (ROUBÍK 1959, 117). Dotyčná zpráva se totiž týká Bohdalova, nacházejícího se 11,5 km jihojihozápadně od Žďáru nad Sázavou.

LITERATURA:

- CDB IV/1 = Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae, IV/1, (ed.: Šebánek, J. - Dušková, S.). Praha 1962
- CrDS = Cronica domus Sarensis, (ed.: Ludvíkovský, J. – Mertlík, R. – Zemek, M.). Brno – Žďár nad Sázavou 1964
- Václav HÁJEK Z LIBOČAN 1541: Kronyka Česká. Praha
- Ladislav HOSÁK – Rudolf ŠRÁMEK 1970: Místní jména na Moravě a ve Slezsku, I. Praha 1970
- Libor JAN 1992: Od první písemné zprávy do počátku 17. století, in: Polná 1242–1992. Polná 1992, s. 26–51
- Jaroslav KAŠPAR 1972: Paměť přibyslavská, Archivní časopis, 22, 1972, s. 16–41

- Karel KŘESADLO 1979: Nejstarší polenské privilegium z roku 1479, in: 500 let privilegia Viktorina z Kunštátu městu Polné. Polná, s. 3–10
- OSN 13 = Ottův slovník naučný, díl 13, r. 1898, heslo Jeneč, s. 217
- František PALACKÝ 1921/1922: Dějiny národu českého v Čechách a na Moravě, (otisk dle původního vydání). Praha
- František POJMON 1897: Polná. Popis dějepisný, místopisný a statistický. Polná
- Antonín PROFOUS 1949: Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny, II. Praha
- František PŮŽA 1914: Kronika přibyslavská. Přibyslav
- RBM IV = Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae, IV, (ed.: Emler, J.). Praha 1892
- František ROUBÍK 1959: Soupis a mapa zaniklých osad v Čechách. Praha 1959
- Pavel ROUS – Oldřich MÁLEK: Keramika ze zaniklé středověké vesnice Jeneč u Přibyslavi (v tisku)
- August SEDLÁČEK („Sčk“) 1901: Minstrberská knížata..., Ottův slovník naučný, 11, s. 396-398
- SLČ 1829 = Staří letopisové čeští..., (ed.: Palacký, F.). Praha 1829
- SLČ 1937 = Staré letopisy české. Z vratslavského rukopisu..., (ed.: Šimek, F.). Praha 1937
- SLČ 1959 = Staré letopisy české z rukopisu Křižovnického, (ed.: Šimek, F. – Kaňák, M.). Praha 1959
- SLČ 1980 = Ze starých letopisů českých, (ed.: Porák, J. – Kašpar, J.). Praha 1980
- Josef Vítězslav ŠIMÁK 1938: Pronikání Němců do Čech kolonisační ve 13. a 14. století. Praha
- Tomáš ŠIMEK a kol. 1989: Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, VI (Východní Čechy). Praha
- Václav Vladivoj Tomek 1885: Dějepis města Prahy, VI. Praha
- Karel TURECKÝ 1939: Pustá ves Jenče, Polensko 2, s. 39–42, 54–55, 62–66, 74–76
- Karel TURECKÝ 1940: Listář města Polné. Polná 1940
- Rudolf URBÁNEK 1915: Věk poděbradský, I, (České dějiny, III/1). Praha 1915
- Prokop ZAORAL 1979: Z nejstarší minulosti Polné, in: 500 let privilegia Viktorina z Kunštátu městu Polné. Polná, s. 11–23
- Metoděj ZEMEK – Antonín BARTUŠEK 1956: Dějiny Žďáru nad Sázavou, I (256–1617). Havlíčkův Brod

Obr. 1: Poloha naleziště v polní trati Jeneč (vyznačena čárkovaně) a rámcově stanovená poloha zaniklé raně novověké vsi Dvorce (čerkovaně) na výřezu ze ZM 1:10 000.

Das untergegangene mittelalterliche Dorf Jenče bei Přibyslav

Pavel Rous – Oldřich Málek

Die Autoren rekapitulieren kritisch die Daten und bisherige Behauptungen über das untergegangene mittelalterliche Dorf Jenče in Přibyslav. Die ersten schriftlichen Erwähnungen über Jenče (Jankov) finden wir in zwei Urkunden aus den Jahren 1242 und 1293. In der 2. Hälfte des 14. Jahrhunderts wird Jenče als kleines Dorf mit Hof bezeichnet. Die Autoren setzen für den Untergang des Dorfes einen neuen Terminus ante quem fest – die Jahreszahl 1486. Sie machen uns ferner mit der Entdeckung der Lage des untergegangenen Dorfes Jenče sowie den weiteren aktuellen Erkenntnissen über die mittelalterliche und neuzeitliche Besiedlung der Stadt Přibyslav bekannt. An diesem Standort wurden auch Keramikbruchstücke gefunden.

Übersetzung: Alena Jakubičková

Adresy autorů:

Mgr. Pavel Rous, Okresní vlastivědné muzeum, Havlíčkovo nám. 19, 580 01 Havlíčkův Brod
PhDr. Oldřich Málek, Pecháčkova 378, 582 22 Přibyslav